

Олександр КОЗАРЕНКО (Львів)
ПРОФЕСОР ЮРІЙ ЯСІНОВСЬКИЙ

У вересні 2004 року переступив поріг 60-ліття відомий український медієвіст, доктор мистецтвознавства, професор Юрій Ясіновський — учений, що впродовж останніх тридцяти років наполегливо розгортає сувій тисячолітньої музичної культури, дошукуючись витоків могутнього річища української співочої

традиції. Понад 100 наукових публікацій, у тому числі «книга сторіччя», як її охарактеризував Роман Савицький¹, — фундаментальний каталог *Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16–18 століть*, у якому зафіксовано 1111 музичних пам'яток, дві дисертації (кандидатська — *Становлення музичного професіоналізму на Україні в XVI–XVII ст.* та докторська — *Українська сакральна монодія: історія, тексти, музично-стильові наверстування*), редагування численних монографій, наукових збірників (серед яких капітальний другий том академічної *Історії української культури*, вісім випусків щорічника *Українське музикознавство*, три томи праць Музикознавчої комісії Наукового товариства ім. Т. Шевченка, п'ятнадцять випусків серії *Історія української музики* Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України, Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка, Прикарпатського університету ім. В. Стефаника), організація міжнародних конгресів, симпозіумів, конференцій (зокрема, шістьох польсько-українських конференцій *Musica Galiciana*), творення нових ін-

¹ Р. Савицький. Вийшла книга сторіччя Ю. Ясіновського // *Новий шлях* (Торонто 1997/33) 16 серп.

ституцій (кафедри музичної україністики при ЛДМА ім. М. Лисенка, Інституту літургії при Українському Католицькому Університеті) та їхніх наукових видань (збірників *Musica humana* та *Καλοφωνία*) — усе це свідчить про відданість професора Юрія Ясіновського глибинній науковій ідеї, яку він дуже консеквентно, часто всупереч обставинам, розвиває впродовж усього життя. Найкраще цю ідею можна висловити давнім латинським гаслом *ad fontes!* — до джерел інтегральної єдності хронотопу української національної культури, безперервної історичної тягlosti музичної традиції, у дослідження історії якої наріжними каменями вмуровано висліди праці професора Ясіновського.

Такий високий пафос наукового служіння сформований у спілкуванні Юрія Ясіновського з видатними вченими — його вчителями та колегами Олександром Цалай-Якименко, Іваном Ляшенком, Ярославом Ісаєвичем, Онисією Шреер-Ткаченко, Дмитром Ліхачовим, Миколою Успенським, Володимиром Овсійчуком, Володимиром Панченком та багатьма іншими. А сила й наполегливість в осягненні життєвої та наукової мети в професора Ясіновського закорінені ще й у його родинному колі, незвичайних життєвих долях і колізіях, яких зазнала родина Ясіновських (як, зрештою, і весь український народ, що опинився на роздоріжжі бурхливих, а часто й трагічних подій ХХ сторіччя).

Народився Юрій Ясіновський 10 вересня 1944 року в австрійському місті Граці, де опинилися його батьки — Павло та Олена з роду Гринкевичів, підхоплені війсьним буревієм. Як тільки закінчилася війна, батьки повертаються в Україну, але не до рідного Тернополя, де їх, мабуть, одразу чекала би примусова подорож на схід, а до прикарпатської Коломиї. Незважаючи на гімназійну освіту, батьки полишили мрії про власні кар'єри, цілком зосередившись на родині. Постійний прес страху, боротьба за життя доньки Лариси, яка, зрештою померла від невиліковної хвороби в юному віці, — ось той емоційний фон, на якому проходили дитячі роки Юрія. Якби не колосальний заряд позитивної настанови до життя, притаманний батькам (згадуються слова його Мами — колишньої пластунки, товаришки сестри Ярослава Стецька Оксани, яка до останніх днів свого шляхетного й многотрудного життя повторювала: «Світ належить до відважних!»), то, можливо, і сам Юрій Ясіновський був би позбавлений того оптимізму й наполегливості, що дозволяли йому успішно вирішувати завдання, які ставило життя.

Закінчивши Коломийську дитячу музичну школу, де гру на скрипці викладав Матвій Рузічнер, багатолітній і успішний директор школи, а теоретичні дисципліни — учень Бориса Кудрика Василь Якуб'як, Юрій Ясіновський вступає до Чернівецького музичного училища (1959–1963), де навчався в класі скрипки талановитого музиканта

Володимира Самаріна, пізніше в Мойсея Арановича (тоді ще зовсім молодого педагога, який згодом у Львівському музичному училищі виховав понад 75 скрипалів), а також у Гертруди Талал. Та особливо сильним був вплив на нього теоретика Валентина Бедусенка, 1964 року Юрій Ясіновський вступає до Львівської консерваторії на історико-теоретичний факультет. І саме в цей час відбувається зустріч, що поклала початок унікальному тандему в українській науці: науковим керівником зі спеціальності в Юрія Ясіновського стає Олександра Цалай-Якименко, улюблена учениця Станіслава Людкевича (саме під його керівництвом вона написала блискучу дисертацію про втілення *Заповіту* Тараса Шевченка в музиці), яка в цей же час зосереджується на головній темі своїх подальших досліджень — студіях давньої української музики — і цим захоплює свого студента. У 1971 році Юрій Ясіновський вступає до аспірантури при Київській консерваторії, де його керівником стає тодішній ректор професор Іван Ляшенко (з подальшим спілкуванням з Олександрою Цалай-Якименко як із науковим консультантом, а по суті — основною натхненницею майбутньої кандидатської дисертації). «Дипломатичний» хист Івана Ляшенка дозволив приховати за нейтральною назвою праці *Становлення музичного професіоналізму на Україні (на матеріалі західноукраїнських ірмологіонів XVI–XVII ст.)* її справжній зміст — дослідження церковно-музичної спадщини. На цю тематику Юрія Ясіновського надихало його тодішнє київське оточення та, особливо, спілкування з Онисією Шреєр-Ткаченко, довголітньою завідувачкою кафедри історії української музики. Брутальна нагінка на все українське, хвиля якої здіймалася саме в цей час, спричинила як певну затримку із захистом дисертації (1978), так і подальше зосередження в дослідженнях Юрія Ясіновського на джерелознавчій проблематиці. Цьому сприяло й наукове середовище Львова, до якого Юрій Ясіновський повернувся після закінчення аспірантури (1974). У спілкуванні з плеядою видатних істориків та архівістів (серед яких Володимир Овсійчук, Ярослав Ісаєвич, Віра Свенціцька, Ярослав Дашкевич, Уляна Єдлінська, Лідія Григорчук, Орест Мацюк, Олег Купчинський) почалося опрацювання нотних Ірмолоїв із львівських зібрань; згодом географія досліджень почала розширюватися, зростало й коло науковців, у діялозі з якими кристалізувалися підходи, формувалися концептуальні позиції (особливо слід згадати російського академіка Дмитра Ліхачова, професора Петербурзької духовної академії Миколу Успенського, відомих російських учених Олександра Панченка, Ярослава Щапова, Лідію Жуковську, Майю Моміну, Миколу Тихомирова). Результатом цих пошуків став вихід у світ каталогу та кодикологічно-палеографічного до-

слідження *Українські та білоруські нотолінійні Ірмолої 16–18 століть* (1996): захист докторської дисертації в 1998 році.

Цей період позначений формуванням та діяльністю ще одного наукового тандему — Юрія Ясіновського та директора Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України академіка Ярослава Ісаєвича. Оминаючи формальний бік (а це участь від 1998 року в наукових програмах відділу історії середніх віків), хотілося б відзначити особливе духовне побратимство двох учених-колег, свідченням чого стали, з одного боку, багатолітня підтримка Ярославом Ісаєвичем починань Юрія Ясіновського (і часто за несприятливих обставин), блискуче опонування на захисті його докторської дисертації, а з іншого — редагування Юрієм Ясіновським *Бібліографічного покажчика праць Ярослава Ісаєвича* (1999) і його капітальної монографії *Українське книгодрукування: Витоки. Розвиток. Проблеми* (2002). Кілька років тому до цього тандему приєднався директор Інституту слов'янської філології Вюрцбурзького університету (Баварія) професор Крістіян Ганнік. Разом із ним Юрій Ясіновський очолює тепер Інститут літургії Українського Католицького Університету (заснований з ініціативи о. д-ра Петра Ґаладзи 1999 року).

Одним із найважливіших результатів наукових пошуків Юрія Ясіновського останніх років стала розробка унікального проекту комп'ютерної бази даних *Ірмос*. На матеріалі його ж Каталогу нотолінійних Ірмолоїв створено потужну систему опрацювання піснеспівів сакральної монодії української та білоруської рецепції у вигляді інциптарію з відповідними аплікаціями кожного окремого рукопису, яка отримала високу оцінку з боку міжнародного наукового співтовариства.

Відновлення 1989 року Музикознавчої комісії НТШ, заснування 2000 року кафедри музичної україністики ЛДМА ім. М. Лисенка та відкриття при ній 2001 року першого в Україні регентського відділу, двадцятилітня опіка над музичним фестивалем ім. Анатолія Кос-Анатольського в рідній Коломиї стали виявом організаторського хисту та громадянського темпераменту Юрія Ясіновського, що доповнило палітру його життя новими яскравими барвами. Багатогранну діяльність професора Ясіновського було відзначено медаллю Міністерства культури України.

Переступивши поріг свого 60-ліття, завжди в пошуку свіжих ідей, форм їх вияву, засобів утілення та вписування результатів досліджень у сучасний контекст, заряджаючи колег і друзів надзвичайним оптимізмом і натхненням до праці, Юрій Ясіновський, без сумніву, є сьогодні одним із потужних творців духовного топосу Львова, інтелектуального та мистецького обличчя сучасної України.